

Side 7.

En ullen tale der en ikke skal støte noen, er ikke veien. Det bare utvanner kristentroen enda mer enn den alt er.

Det har alltid vært klare toner som har båret kristendommen frem i tunge tider. Klare vekkelestoner om synd, omvendelse og Guds frie nåde har skapt de store vekkelser i tidene før. Bare det kan gjøre det samme nå.

Logikken er klar: Skal Gud gripe inn, må hans folk gå frem på Guds premisser. Og de ligger i hans Ord. Alle avvik fra det, river ned selve grunnmuren i den kristne troen. (Gud har noen ganger gått utenom kirken og det etablerte Guds folk og skapt nye tider ved noen få lydige vitner. Det kan han gjøre igjen.)

Bibelstudie over 1. Johannesbrev Indledning.

**Af Nils Dybdal-Holthe.
Februar 2008.**

Side 1.

Innledning.

Johannes skrev trolig brevet sitt da han var en gammel mann, en gang i 90-årene. Da var det kommet sekter som truet de kristne og den enkle troen deres. Derfor ser vi at flere brev i NT er skrevet mot vranglære. Johannes vender seg særleg mot den gruppe vi kaller gnostikerne. Derfor er det grunn til å se litt på dem.

Gnostisisme i Bibelen – og nå.

"Historien gjentar seg selv." Det er et *"dogme"* vi kan argumentere både for og mot. Det betyr selvsagt ikke at alt blir som før, og heller ikke at nåtiden er en nøyaktig kopi av farne dager. Men at noen hovedideer-og linjer kommer igjen både en og flere ganger, har historien flere eksempel på.

Her vil jeg bare vise at noe i fortiden kommer igjen senere, ofte i nye klær. Men på innsiden er de utrolig like.

Gnosis.

En *"åndelig"* og filosofisk retning i de første århundrer e. Kr. var gnostisismen. Den hadde flere retninger. To hovedlinjer peker seg ut: den hedenske gnostisismen, som også blir kalla hermetismen (etter Hermes Trismegistos), med røtter tilbake til Platon. Og så den som hadde et kristent ferniss. For å gjøre det enkelt vil vi kalle den siste for den *"kristne gnostisismen"*, selv om det er svært upresist.

Kerint.

Den *"kristne"* gnostisismen var en filosofisk retning, og det kan diskuteres hvem og hvor mange som var med i denne gruppen.

Side 6.

Det må løses ut av det jordiske fengslet. Livet som menneske er likegyldig. De kan leve som de vil, det har ikke noe med vårt *"gudsliv"* å gjøre.

Her reagerer apostelen kraftig. Han visste at det var helt mot Jesu lære. Liv og lære skulle stemme med hverandre. Etikken kunne ikke tale mot truen.

Derfor gjør han det klart: Hvis vi sier at vi ikke har syndet, gjør vi Gud til en løgner og hans ord er ikke i oss, 1,10. Og den som er født av Gud (er en kristen), gjør ikke synd, 3,9. Ja, den som gjør synd, er av djevelen, 3,8.

Det er hard kost. Med det vil Johannes si at Kerint og gnostikerne ikke er kristne når de lærer slik. Et rett liv er en nødvendighet og organisk konsekvens av å leve med Gud. Vi er ikke fristilt fra Guds ord om vi er fri i Kristus.

Vår tid.

Dette går rett inn i vår tid og vår kristendom. Her viser den moderne gnostisismen seg i sin rette drakt. Tankegangen og slagordet blant mange nå er: Jeg gjør hva jeg vil og synes er rett. Det jeg tror er sant for meg, det gjør jeg. Andre har ingen ting med det. Jeg holder meg til det jeg forstår av Bibelen.

Det er moderne gnostisisme.

Men dette er egentlig å hevde seg over Gud. En tar liksom selv kontrollen over alt i livet, uten å helt forstå hva konsekvenser det får.

Her er det bare en vei å gå – den Johannes gikk: Å holde frem den rette og sanne kristne lære og tro. Han hamrer fast på de sentrale bibelske tema: Om hvem Jesus er og hva han har gjort, og hva en rett kristen er.

Side 2.

Sikkert er det i alle fall at vi finner nedslag av den i NT. Hvis vi regner brevene i NT for å være apostoliske (noe vi må), viser dette at den ”*kristne*” retningen var tidlig ute.

En sentral person i denne retningen er uten tvil Kerint fra Egypt. Han var jødekristen og er kjent bl. a. fra Ireneus og Eusebius's skrifter. Kerint var vranglærer på flere måter. Han lærte at Gud ikke var den høyeste Gud, bare leder for lave englemakter. Og Jesus var ikke Guds sønn og ikke født av en jomfru, han var bare en vanlig sønn av Josef og Maria.

Det er kirkefaderen Ireneus som skriver slik om hans lære. Så kommer den underlige, nærmest mystiske lære om Kristus – som altså ikke var Jesus. Kristus kom fra den høyeste guden, som ikke var skapergud. Han kom over Jesus som en due ved dåpen. Senere vek Kristus bort fra Jesus som en ånd, mens mennesket Jesus led og døde – og til og med stod opp. Kerint delte altså Jesus i to ”*personer*” og nektet at han var Guds Sønn og stedfortreder for oss. Forsoning er da umulig.

En hovedgrunn til slike tanker må være at han i vantrø satte sine menneskelige tanker over Guds og dermed ble han dommer over Gud og de sannheter han har gitt oss i Skriften. Og der synet på Jesus blir rokket, blir hele læren gal.

Kampbrev i NT.

Flere brev i NT var faktisk skrevet som kampbrev mot denne retningen, som ble regnet for vranglære. Det ser vi bl. a. av at de bibelske forfatterne argumenterer sterkt mot den.

Side 5.

Men allerede i første kap. skriver han om hva Jesu blod betyr, 1,7. Hovedsaken finner vi igjen i kap. 2,2: Jesus er en soning – for hele verdens synd. Det må han si så sterkt fordi Kerint og andre nektet det. Og det folk nekter, det må forkynnes! Det er slik de lærer nye tanker.

Versene i kap. 4, 9-10 er viktige i dette lys: Det er Gud som har sendt Jesus, av sin kjærlighet. Og Jesus er Guds Sønn, og ble en forsoning for oss.

Og mot slutten av brevet kommer ”*summa summarum*”: Visshet om at jeg er Guds barn ligger nettopp i at Jesus er Guds Sønn. Og det gir frimodighet til å hevde og bekjenne at jeg er en kristen og våger å be og vente svar 5,10-15.

Og hva sier vår tid til dette?

Synet på Jesus er svakt, kanskje særlig blant noen lærde og de unge. En tar ikke konsekvensene av at Jesus er Gud. Man får inntrykk av at Jesus er et godt menneske – med noen spesielle kontakter i himmelen. Men ikke noe mer. Og da står ikke Jesus frem som den store FRELSEREN. Han blir bare en reformator blant mange andre.

Etikk.

Kerint stanser ikke ved den falske lære om Jesus. Han hadde også et ord å si om livet som kristen. Her kommer han med en etisk villfarelse som også er farlig. Og den er kanskje mer synlig og på en måte forståelig for folk flest.

I etikken lærer noen gnostikere libertinisme, som betyr at en kan velge selv hvorledes en vil leve. Her skiller de mellom ”*den guddommelige pneuma*” (A. Nygren) som er det sanne ”*jeg*”, og det lavere jordiske livet. Hovedsaken ble å berge det åndelige livet (pneuma).

Side 3.

Brevene er ikke bare skrevet som oppbyggelige traktater og brev. Slik leser vi dem og får stor hjelp i gudslivet vårt av dem. Det har vi full rett til, ettersom Bibelen er Guds ord til alle slekter.

Men det kan være nyttig og opplysende å se dem i lys av samtiden. I alle tilfelle kan vi forstå hvorfor apostelen skrev som han skrev. Og hvis vi også tenker at samme tanker dukker opp nå, blir det mulig å finne svar og hjelp i den åndskamp som vi står i nå. For i Guds rike er det sammenheng i tid. Gud vil gi det samme svaret i dag som på Paulus's tid – selv om vi noen ganger bruker andre ord.

Johannes.

Apostelen Johannes var en flittig skribent, nest etter Paulus. Vi har fem bøker av han i NT. Han ble den eldste av apostlene og døde ikke før på 90-tallet e. Kr. Hvis gnostisismen var i virksomhet da, er det grunn til å regne med spor etter den i hans skrifter.

Og det tror vi det er.

Jeg vil bare ta frem det første brevet hans her. Det er et anonymt skrift som har preg av å være et ”rundskriv”. Og finner vi spor av ”gnosis” i dette brevet fra omkring år 85-95 e.Kr., vet vi at gnostiske tanker var aktuelle tanker så tidlig.

Ikke alle tanker i gnostisismen kommer igjen i brevet.

Vranglærerne har som vane å snike seg inn blant de kristne. Det er derfor vi ikke alltid har så lett for å oppdage dem før de har gjort skade i kristenflokkene. I brevet er det særlig to lærespørsmål vi kan dra frem og vise her. Og de har stor relasjon til vår tid.

Også andre brev i NT bærer preg av gnostisismen, både Kolosserbrevet og 1. Korinterbrev.

Side 4.

Vi har faktisk eksempel i NT på at gnosis var kjent før Johannes's brev. I Paulus's brev til Kolossæ er det også spor av kamp mot ubibelske tanker. Brevet var faktisk også et kampbrev. Etter prof. Olav Moe var brevet skrevet i begynnelsen av 60-årene. Og det er nesten 25-30 år før Johannes skrev sitt brev. Men nå gjelder det altså Johannes.

Jesus.

Ut fra dette forstår vi godt at Johannes må skrive så sterkt om Jesus som Guds Sønn, den enbårne, og som soning for våre synder.

En mener også at evangeliet etter Johannes er et motskrift mot Kerint, f. eks i Joh. 1,1-3 m. fl. st. Jesus er det evige Logos, ordet som var fra begynnelsen.

Det samme finner vi igjen i brevet, kap. 1,1-3. Der understreker han at denne Jesus var fra begynnelsen, han var livets ord. De troende, sier han, har samfunn både med Gud og hans Sønn – og det er Jesus Kristus – altså ikke en deling av personen.

I kap. 4,2 skriver han rett ut at denne Jesus Kristus er kommet i kjøtt og er av Gud. Dersom det var selvsagt for alle, var det ikke nødvendig å skrive det så sterkt. Flere ganger skriver han at han og flere andre har sett det og vitner – de var øyenvitner til Jesus. Og det er et sterkt bevis.

Men Johannes stanser ikke ved personen Jesus. Det var ikke nok å ha en rett lære om ham. Men bare som Gud kunne han gjøre den gjerningen han var sendt for. Og det var ikke bare å tale, helbrede og gjøre under. Det var vitnesbyrd om hvem han var.